

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

יום כיפור

תורה

כוחה של תפילת נעילה

אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל:

מבואר במסכת ברכות דף לב ע"ב אמר רבי חמא ברבי חנינא: אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'. **וכתב בחשוקי חמד ברכות דף לב ע"ב** מה כוונת הגמרא "אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל": שאלה. נאמר במסכת ברכות דף לב ע"ב אמר ר' חמא בר' חנינא אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל. שנאמר קוה אל ה' חזק... וקוה אל ה'. לאיזה תפילה הכוונה. האם יחזור ויתפלל שנית שמונה עשרה, היתכן? ואם לאמירת תהלים, הרי אין לזה שיעור כלל.

ביאור הגר"א חזרת הש"ץ:

תשובה. הגר"א (בסידור אזור אליהו) הסביר שהכוונה היא לתפילת חזרת הש"ץ, שבחזרת הש"ץ מתקבלת התפילה יותר כשנוהר לשמוע היטב חזרת השמו"ע מפי הש"ץ ומתוך הסידור. ובאגרת התשובה לרבנו יונה כתוב: "ויכוין לבו לכל ברכה וברכה של הש"ץ וכו', והרי זה כמו שהתפלל ב' פעמים זה אחר זה. וכמו שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'" עכ"ל. הדברים הם נפלאים ואשרי המקיימים.

תיקנו תפילת נעילה לריבוי תפילה:

עוד נראה לבאר בהקדם דברי הירושלמי (וילנא) מסכת ברכות פרק ד הלכה א מניין לנעילה אמר ר' לוי [ישעיה א טו] גם כי תרבו תפלה מכאן שכל המרבה בתפלה נענה, וכו' ר' חייא בשם ר' יוחנן ר' שמעון בן חלפתא בשם ר"מ [שמואל א א יב] והיה כי הרבתה להתפלל לפני ה' מכאן שכל המרבה בתפלה נענה: **וביאר הפני משה מסכת ברכות פרק ד הלכה א** מניין לנעילה. היכן הוא הרמז לתפלה זו דשלשה האחרות יש להן רמז אי למ"ד אבות תיקנום אי למ"ד כנגד תמידין ואברים ופדרים וכן מוסף כנגד קרבנות מוספין ולנעילה מנין: **גם כי תרבו תפלה אינני שומע.** מכאן דבדין הוא שכל המרבה בתפלה נענה וכלומר אף תפלת נעילה לריבוי תפלה תקנוה: וכו' כדדריש מקרא **דחנה משום דמיהת נענתה בתפלתה וזה היה ע"י שהרבתה להתפלל: דכתיב בשמואל א פרק א (יב) והיה כי הרבתה להתפלל לפני יקוק ועלי שמר את-פיה:** **וכן ניתן ללמוד הדבר מתפילת משה לכניסתו לארץ ישראל:**

וכן כתוב בפרשת ואתחנן (כג) ואתחנן אליקוק בעת ההוא לאמר: (כד) אֲדֹנָי יְקֹוֹק אֶתָּה הַחַלּוֹת לְהַרְאוֹת אֶת־עֲבֹדְךָ אֶת־גְּדֻלָּךְ וְאֶת־יְדֹת הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי־אֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ כְּמַעֲשֶׂיךָ וּכְגִבּוּרְךָ: (כה) אֶעֱבֹדָהָּ וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבָּנוּ: (כו) וַיַּתְּעֶבֶר יְקֹוֹק בֵּל לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלַי וַיֹּאמֶר יְקֹוֹק אֵלַי רַב־לֵךְ אֶל־תּוֹסֵף דָּבָר אֵלַי עוֹד בְּדָבָר הַזֶּה: **ודרשו חז"ל בספרי דברים פרשת ואתחנן פייסקא כט** ומה משה שנאמר לו רב לך אל תוסף לא נמנע מלבקש רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא, שאר בני אדם על אחת כמה וכמה, ומה חזקיה שנאמר לו [מ"ב כ א] צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה לא נמנע מלבקש רחמים שהיה דורש אפילו חרב חדה על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שנאמר [ישעיה לח ב] ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל, שאר ישראל על אחת כמה וכמה.

וכן נלמד מדברי תוכחת חזון ישעיה על מעלת ריבוי התפילה:

והן הם דברי הנביא שכתב (א) חזון ישעיהו בראמוץ אשר חזה עליהוזה וירושלם בילמי עזיהו יותם אהו חזקיהו מלכי יהודה: (ב) שמעו שמים והאזינו ארץ כי יקוק דבר בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי: (טו) ובפרשכם פפיקם אעלים עיני מכם גם בייתרבו תפלה אינני שמע ידיתכם דמים מלאו: ולכאורה יש לשאול שיש כפל הלשון שהתחיל לומר בפרשכם כפיתם שזו תפילה אעלים עיני מכם, ושוב חוזר גם כי תרבו תפילה אינני שומע? אולם נראה שהנביא מלמדנו שיש שני דרגות בתפילה שאדם שמתפלל יתכן שהקב"ה לא ישמע, אבל עדיין אם ירבה תפילה כן שומע, ורק כאן לא יועיל גם ריבוי תפילה וזאת אשר הוסיף הנביא, וכעין שמצינו במשה שאמר לו רב לך אל תוסף שהתפלל כמנין ואתחנן תפילות והקב"ה עצר אותו רב לך, משמע אם יוסיף יגרום לביטול הגזירה הרי שריבוי תפילות מועיל.

מעשה שהיה:

פעם אחת מסופר על אלמנה שהיה בן יחיד אשר הכניסה אותו לישיבה וביקשה מראי הישיבה לשמור עליו כי הוא בבת עינה ואין לה דבר חוץ ממנו, והנה לאחר זמן חלה הבן והסתפקו רבני הישיבה האם להודיע לאימו כיון שהוא אלמנה ויגרום לה צער ולכן הוחלט לטפל בו מבלי להודיע לה, ולצערנו החמיר מצבו עד שנפטר מאותה מחלה ונאלצו לבשר הדבר לאימו, כמובן חשך עליה עולמה ובזמן הלוייה ביקשה להספיד היה ספק גדול שאשה תספיד לפני כל הציבור אך הכריעו בהיותה אלמנה והיא בצער גדול הרשו לה להספיד, פתחה פיה ואמרה שאמנם אין לה ספק כי רבני הישיבה לא הודיעו לה על מחלתו של בנה יחידה בכדי לא לצער אותה אולם על דבר אחד קשה לה למחול כי אפילו שכולם התפללו עליו ודאי לרפואתו אבל מי יודע מה ריבוי התפילה של אמא הייתה יכולה לחולל ולבטל הגזירה, והצדיקו אותה שטעו בשיקולם.

מעשה עם הגר"ל חסמן: שאוני והטילוני אל הים

על הגה"צ רי"ל חסמן זצ"ל מסופר כי ביום הכיפורים האחרון לחייו ירד אחרי תפילת נעילה לביתו כי נחלש הרבה מהתענית וירדו עמו מנין בחורים כשישבו והמתינו שיגיע הזמן לתפילת מעריב נענה ואמר בהפטרות מנחה קראנו שאמר יונה לאנשי האני שאוני והטילוני אל הים ויש לדקדק למה אמר יונה שאוני היה לו לומר הטילוני אל הים ודין אך י"ל שדקדק במילה זאת להשתמש כדי להרויח עוד רגע של חיים ויכול להרבות בתפילה ואולי תבטל הגזירה, וכך סיים עלינו להבין ולידע שנשאר לנו עוד רגע של קדושת יוה"כ ולא נאבד המרגלית היקרה הזאת בלא דעת.

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

ביאור דברי חז"ל ומעלת תפילת נעילה:

מכאן נמצינו למדים מושג חדש בתפילה יש תפילה אך יש ריבוי תפילה וכוח ריבוי תפילה גדול ועצום יותר מהתפילה כיון שבכוחו לבטל כל גזירה רעה כמו שנלמד מחנה שנפקדה. ולפי זה נראה לבאר כוונת הגמרא בברכות שאדם צריך לחזור ולהתפלל כמה שיותר כי ריבוי תפילה מבטל הגזירה ולא יתייחס מפני שכבר התפלל ותפילתו לא נענתה ומה תועיל עוד תפילה, שאין הדבר כן אלא ככל שירבה בתפילה הסיכוי שלו שבסוף תתקבל. ולכן תיקנו תפילת נעילה ביום הכיפורים כי ריבוי התפילה הנוספת בכוחה לשדד מערכות ולהפך הכל לטובה.

מתי יו"כ מכפר כל היום או דוקא בסופו.

ובפרט שמבואר שכל סגולת יו"כ לכפר הוא בסוף היום, כמבואר במסכת שבועות דף יג ע"ב מתני' חומר בשעיר מביוה"כ ויוה"כ מבשעיר שהשעיר מכפר מיד ויוה"כ עד שתחשך וכו' כן גורסים הראשונים כ"כ רבינו חננאל מסכת שבועות דף יג ע"ב, ר"י מיגאש מסכת שבועות דף יג ע"ב, חידושי הרשב"א מסכת שבועות דף יג ע"ב, חידושי הרשב"א מסכת שבועות דף יג ע"ב, תוספות הראש"ש מסכת שבועות דף יג ע"ב, חידושי הר"ן מסכת שבועות דף יג ע"א. **מדברי כל הראשונים הנ"ל מתבאר כי יו"כ מכפר רק בסופו לכן מי שחטא ביו"כ ומת אינו מתכפר ביו"כ כיון שלא היה חי בזמן סוף יו"כ. ולפי"ז מה שכתוב כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם הכונה רק בסוף היום דוקא.**

דברי הזהר על שעת נעילה:

עוד מבואר בזוהר שהפתח של ההיכל שבו נחתמים לחיים ולמוות נפתח רק בשעת נעילה וז"ל הזהר כרך ב (שמות) פרשת פקודי [דף רכ עמוד א] היכלא תליתאה היכלא דא היכלא דקיימא בנהירו עלאה יתיר על כל אלין קדמאי, בהיכלא דא קיימין ארבע פתחין חד לסטר דרום וחד לסטר מזרח חד לסטר צפון וחד לסטר מערב, בכל פתחא ופתחא אית מנא חדא דקיימא ממנא על כל פתחא ופתחא: **פתחא קדמאה דא פתחא דקיימא ביה חד ממנא מלכ"אל שמיא ואיהו שליטא על כל אינון פתקין דנפקי מבי דינא דמלכא לאתדנא עלמא (בההוא פתקא) בגין דהאי איהו ממנא לאשגחא בהו באינון פתקין ותרין סופרין תחות ידיה חד מימינא וחד משמאלא, להאי אתייהבו תקוני פתקין לאתקנא עד לא יפקון מהאי תרעא לבר ויתמסרו בידא דההוא ממנא די בהיכלא קדמאה, דהא מזמנא דאתמסרו בידא דההוא ממנא דבהיכלא קדמאה הא נפקי מתמן ולית רשו לאתבא לון וכו' ועל דא ממנא דא קיימא לעיינא בפתקין ולאיתקנא נימוסי פתקין עד לא נפקו מהאי פתחא והאי פתחא איהו פתחא דדרום: **פתחא תניינא** דא פתחא דחיין ומותיין תליין ביה בגין דבהאי פתחא חתמין חתימין דכל פתקין דכיון דפתקין אתקנו כדקא יאות חד שמשא זמין גזרי"אל שמיא ונטיל פתקין בהאי פתחא תניינא ותמן חתמין להו, ממנא חדא קיימא על ההוא פתחא ועזרי"אל שמיא וכל פתחא ופתחא אתקרי על שמא דההוא ממנא דאתפקדא עליה, האי ממנא תחות שלטניה ותחות ידיה תרין שמשין די שמהון (ס"א סטרי"ה) סנורי"א עדי"ל, חד מימינא וחד משמאלא, ההוא מימינא ביה תליין חיין וההוא דשמאלא ביה תליא מותא, ותרין חותמין בידיהו חותם חיים וחותם מות, דא קאים לסטרא דא ודא קאים לסטרא דא, האי פתחא סתים כל יומי שתא וביומא דשבתא וביומא דחדשא אתפתח לאחזאה חיים בההוא חותמא דתליין ביה חיים בגין דשבת וחדש חותמא דחיים אתקיים בהו, **ביומא דכפורי דישאל כליו קיימי בצלותין ובעותין ומשתדלי בפולחנא דמאריהון סתים ההוא פתחא עד שעתא דצלותא דמנחה, כיון דאעבר האי צלותא דמנחה מאתר בי דינא דהיכלא דזכותא, חד אוירא נפקא ופתחא דא אתפתח והאי ממנא דהיכלא דא קיימא ואינון תרין שמשין חד מימינא וחד משמאלא וחותמי דחיים וחותמי דחיים וכל פתקין דעלמא קמיהו וכדון אחתימו הן לחיים הן למות ודא הוא פתחא דמזרח ע"כ:****

הראת לדעת כי כל החיתום לחיים או למות תלוי בשעת נעילה דוקא.

מוסר השכל:

נמצינו למדין שהקב"ה גילה לנו את הסוד הגדול עד כמה גדול כוח התפילה שכאשר האדם ירבה בתפילה אפילו חרב חדה ואפילו נגזרה כבר הגזירה הכל יכול להתבטל ע"י ריבוי התפילה, וזה מאמר חז"ל כרום זולות לבני אדם איזה דבר שעומד ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בו זו תפילה, כי לו חכמו היו יודעים שהתפילה נועדה לטובתו של האדם, ולכן אמרו חז"ל הלואי ויתפלל האדם כל היום. ובפרט בתפילת נעילה אשר כבר בסוף היום הארוך מתעייפים וחושבים רק על סיום הצום דווקא שם נקבע גורלו של האדם ובכוח אותה תפילה אחרונה לחולל מהפך ולהוציא זכאי בדינו ולכפר על כל מעשיו, ולכן החלש יאמר גיבור אני ויעשה כל המאמץ להתפלל בכל כוחו ועל ידי זה נזכה כולנו לגמר חתימה טובה לחיים טובים ולשלום אמן ואמן.

**בידידות ואהבה
הצב"י מרדכי מלכא ס"ט**

(Handwritten signature)